

У ПРОСТОРИМА НОВОСАДСКОГ ДИСТРИКТА ОТВОРЕНА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ИЗЛОЖБА СРПСКЕ УМЕТНОСТИ¹

Комплексне изложбе попут ове обично реализују музеји, али постоје дела савремене историје уметности која не могу да се виде у музејима јер се налазе у приватним колекцијама. Колекционари из Новог Сада и Београда изнели су у јавност радове који чине националну културну баштину. Пасионирани љубитељи уметности подстичу развој уметничке сцене, а врло често своје колекције на крају остављају музејима. Део радова представљен на овој изложби је из колекције компаније *Wiener Städtische*, која је током протеклих десет година прикупила више од шест стотина уметничких дела. *Wiener Städtische*, као друштвено одговорна компанија која подстиче савремену уметничку продукцију и стваралаштво и промовише нове уметничке праксе, уступила је, из своје богате *Wiener art* колекције савремене српске уметности, двадесет девет уметничких дела дванаест аутора. Изложбу су сачинила и дела из колекција Легата Галерије „Милан Коњовић” из Сомбора, затим из Музеја Цептер, те фонда Интернационалног симпозијума скулптуре *Terra* из Кикинде, Уметничке колоније Ечка при Савременој галерији Зрењанин, као и Радионице за израду таписерија „Атеље 61” на Петроварадинској тврђави.

Изложба је презентована у пет сегмената који су одређени друштвеним амбијентом, али и ликовно-уметничким специфичностима, и представљена је у шест засебних простора у објекту названом Радионица у оквиру Дистрикта.

Први део изложбе маркира период од двадесетих година прошлог века, па до почетка Другог светског рата, појаву зенитизма, као нашег аутентичног доприноса интернационалној авангарди. Двадесете су и време у ком се јавља кубизам, а њиме је у нашем сликарству унета драстична промена схватања слике која је допринела развоју модернистичких идеја у српском сликарству прве половине двадесетог

¹ У оквиру манифестације Калеидоскоп културе, у просторима Дистрикта, нове културне четврти у Новом Саду, отворена је репрезентативна изложба „На путевима српске уметности 1923–2023: Од Коњовића до Марине Абрамовић”. Поставку је приредила новосадска Галерија Бел Арт у сарадњи са Фондацијом Нови Сад – Европска престоница културе. Према концепту аутора изложбе, ликовног критичара Саве Степанова, она је замишљена као један могући поглед на најзначајнија збивања и уметничке личности које су обележиле српску модерну уметност током протеклих сто година, почев од 1923, када је формиран Дистрикт у Новом Саду, па све до данас. На отварању изложбе, истакнути војвођански уметник Балинт Сомбати, који живи у Мађарској, извео је перформанс „На линији”, а на фасади зграде Дистрикта приказан је видео-рад новосадског уметника Драгана Војводића „Дисторзија организма”. Током трајања изложбе (дакле, до 30. октобра), поред вођења кроз поставку одржан је и низ презентација, разговора, пројекција и других програма посвећених српској уметности двадесетог и почетку овога века.

века. Следи сегмент у оквиру кога је представљен период експресионистичког сликарства од интимизма до снажног колоризма, кроз дела великана наше уметности попут Саве Шумановића, Јована Бјелића, Петра Добровића, Ивана Радовића, Стојана Аралице, Марка Челебоновића, Милене Павловић Барили, Ивана Табаковића и других. У оквиру изложбе, сачињен је и омаж Милану Коњовићу, поводом сто двадесет пет година од рођења и тридесет година од смрти овог истакнутог сликара, чије је стваралаштво у прошлом веку трајало читавих седам деценија.

Послератна превирања у српској уметности (од 1945. до краја шездесетих) представљена су кроз дела нове генерације уметника која ће установити *ешетски модернизам* и увести српску (и југословенску уметност) у европске уметничке тенденције, као што су чланови *Загарске групе* – Мића Поповић, Петар Омчикус, Бата Михајловић, Коса Бокшан, чланови *Децембарске групе* – Лазар Возаревић, Зоран Петровић, Милош Бајић, Миодраг Б. Протић, Стојан Ђелић између осталих, као и Бошко Петровић и други. Тих година, на сцени је и изузетна генерација скулптора – Јован Солдатовић, Олга Јеврић, Ана Бешлић, Олга Јанчић, Нандор Глид. Потом се јављају заговорници *енформела* – Мића Поповић, Вера Божичковић, Шиља Тодоровић, Бранко Протић, Фило Филиповић, Јожеф Ач, Богданка Познановић, Пал Петрик, а затим и неколико заговорника ставова *oltre l'informale* (после *енформела*), као што су Мира Бртка, Милена Чубраковић, Александар Томашевић, Дамњан и други. Још током раних шездесетих и седамдесетих у српској уметности наступа време *нове фиџурације* започете идејама групе *Међујала* – Леонид Шејка, Владимир Величковић, Дадо Ђурић итд., трансформисана у поп-артистичке ставове Душана Оташевића. Потом следи појава *нове фиџурације* и *фото-реализма*, прихваћена од тада младих уметника попут Милана Блануше, Драгана Мојовића, Александра Цветковића и других. Велики рез у нашој уметности је направљен крајем шездесетих и током седамдесетих година прошлог века, када се појављују актери тзв. *нове уметничке џраксе* и концептуалне уметности – Марина Абрамовић, Раша Теодосијевић, Ера Миливојевић, Неша Париповић, Зоран Поповић, Гергел Урком, те чланови суботичко-новосадске групе *Bosch+Bosch* – Балинт Сомбати, Славко Матковић, Атила Черник, Ласло Салма, Ласло Керекеш, Каталин Ладик, као и Богданка Познановић, новосадска група *КОД* – Славко Богдановић, Мирко Радојчић, Мирослав Мандић, Слободан Тишма, Пеђа Вранешевић, те, на концу, Владимир Копицл. Постмодернистичка уметност осамдесетих у преткризно југословенско доба, доноси покрет *нове слике* са неоекспресионистичким сликарством које предводи *џреобраћени* концептуалиста Ласло Керекеш, а репрезентују Милета Продановић, Дестил Марковић, група *Alter Imago*, вајар Мрђан Бајић. У последњој деценији двадесетог века дешавају се активистички покрети, обављају се модернистички принципи нарочито изражени у *новој или групој скулптури*.

Последњи сегмент изложбе посвећен је уметности после 2000. године, када у српском друштву долази до транзиционих промена. Истовремено, појавила се и транзиција унутар саме уметности – од класичних ка новим технолошким медијима. Истражује се нови статус слике, али и могућности дигиталне, технолошке и екранске слике.

На почетку припрема ове изложбе није се могло ни наслутити шта све поседују приватни колекционари и шта од тога желе да прикажу јавности. Стога је изложба репрезентативан избор онога што се дешавало у српској уметности током протеклих сто година, али не претендује да показује правце развоја, стилске карактеристике. Она приказује оно што је било, а не објашњава и *не навија* за једну или другу концепцију, указује на поједине тачке у историји уметности које не могу да се заобиђу. Притом, ова презентација није ни комплетна ни исцрпна, као што ниједна изложба то не може бити, али омогућава свима који хоће да се баве српском уметношћу да имају прегршт доброг материјала од ког могу да се праве неке будуће изложбе.